

ELS REFRANYS DE MARÇ I ABRIL

Vicent Ripollès Gregori

Vicent_39@hotmail.com

(Què millor que començar l'any astronòmic obrint una nova secció, la meteorantropologia)

Què és la meteorantropologia?

El refranys són un recull de saviesa popular i tradicional en sentències breus, moltes vegades fent referència al santoral. Tenen una relació directa amb tot el que l'home fa, pensa o sent, i per això tracten de temes molt variats, pràcticament de tots els que afecten a la vida. És el cas, pel que fa a moltes activitats agrícoles del camp i del bestiar. He recopilat alguns ens els quals l'home mira al cel i veu el Sol, la Lluna, les estrelles, els núvols, el vent eixut... Aquestes sentències són un resum del que ha après després d'observar els fenòmens climàtics, astronòmics, meteorològics i del cicle estacional, i que

li han aprofitat en la seua vida, des de l'agricultura fins els estats anímics. Açò és el què hi diem, meteorantropologia.

Alguns d'ells arriben a contradir-se, perquè les apreciacions respecte a un mateix fet poden ser distintes, sobretot quan són únicament experiències sense cap rigor científic, i també perquè el mateix fenomen atmosfèric que en una zona va bé no convé en una altra.

I molts, vistos des de la nostra perspectiva actual, ens poden semblar fastigosos, quan, fins i tot en les prediccions meteorològiques, ens parlen de "mal temps" en anunciar pluja. Una pluja que pot semblar dolenta, si únicament ens fixem en la lluentor de les nostres sabates quan caminem pel carrer o en l'excursió a la platja que haurem d'anul·lar. Però, sens dubte, una pluja tan imperiosament necessària per al cicle de la vida.

Refranys de març

- Variable com la lluna de març.
- Març marcedor, que de nit fa fred i de dia calor.
- Març marçó, al matí cara de gos i al vespre, galant i minyó.
- No hi ha març que no marcege, ni bord que no bordege.
- Pel març i abril, mudances mil.
- Si març marceja, abril meravelleja.
- Quan març fa d'abril, abril fa de març.
- Març marcer, carasser i ventaler.
- El sol de març es coneix set anys a la cara.
- Març ventós i abril plujós, trauen el maig

Refranes

gojós.

-Al mes de febrer, ja ix l'herba pel recer; al mes de març, per tot "lo" ribàs.

-En tot el març, no te'n lleves ni un pedàs.

-Per sant Josep (19 març), el cucut canta tot dret; si no canta per sant Josep, canta per sant Benet (21 març); si no canta per sant Benet, canta per Setmana Santa; si no canta per Setmana Santa, el cucut és mort o és pres a França.

-La nit de la Cena (Dijous Sant), la lluna plena¹.

Refrans d'abril

-L'abril, mes gentil.

-No dones l'hivern per acabat, que la lluna d'abril no haja passat.

-En abril, aigües mil.

-En abril, tota l'aigua cap dins d'un barril².

-L'abril en té trenta, però si molt plou, encara que en tinga trenta-u, no farà mal a ningú.

-En abril, cada gota val per mil.

-Pluja d'abril i sol de tardor, solen fer l'any bo i millor.

-Flor d'abril, oli en el setrill.

-En abril no li toques la raül, així que siga com un fil.

-La rosa d'abril, en val cent mil.

-En abril, no et lleves fil.

-Pel mes d'abril, no et toques un fil; pel maig, vés com vas; pel juny no prengues consell de ningú; i pel juliol, qui es tapa és un mussol.

-No digues l'hivern passat que sant Jordi (23 abril) no siga estat.

(1) És clar que no s'acompleix. El cicle de fases de llunació (període sinòdic, 29'5 dies) no sap gaire res del cicle litúrgic de la Passió. La Lluna Plena d'enguany (2011) cau el Dilluns Sant. Cert és, que sí hi té una gran tendència a caure (el pleniluni) dins la Setmana Santa pel fet que ho du la regla eclesiàstica que s'escollí per a fixar la Pasqua de Resurrecció: «....., el primer diumenge següent a la primera Lluna Plena de la primavera».

(2) De vegades els refrans no són gens resolutius. Aquí no es determina la grandària del «barril». A més, sembla contradir-se'n en el refrany de dalt.

Bibliografia:

ESTANISLAU ALBEROLA. Refranyer valencià. (València 1928)

JOAN AMADES. Astronomia i meteorologia populars. Calendari de refrans. (Barcelona 1933)

CELS GOMIS. Meteorologia i agricultura populars. (Barcelona 1888)

A. GRIERA. Litúrgia popular. BDC 1930

J. MARTÍ GADEA. Novísimo Diccionario general Valenciano-Castellano. (València 1891)

F. MARTINEZ I MARTÍNEZ. Folklore valencià. (València 1912-47)

M. SANCHIS GUARNER. Calendari de refrans. (Barcelona 1951)

Imatge: www.paraísobalear.com

Refranes